

Az erdőművelés munkaerőgondjainak megoldására irányuló törekvések a Mátrai Erdőgazdaságban

V A R G A B É L A

Az erdőgazdálkodás munkaerőhelyzete az elmúlt egy-két évtized alatt teljesen megváltozott. A helyzet szinte napról napra súlyosbodott. Először a rohamosan fejlődő ipar munkaerőtvágya kielégíthetetlennek látszott. Az iparosodás, az életszínvonal általános emelkedése, a társadalmi viszonyok változása a városok felé áramlást, általános urbanizálódást és az igények minden téren jelentkező emelkedését vonta maga után. Manapság pedig a mezőgazdasági termelőségvetkezetek megszilárdulása gyakorol egyre közvetlenebb hatást munkaerőhelyzetünkre.

Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy az erdőgazdaság csak akkor képes a reá váró feladatok megoldására, ha a megváltozott körülményeknek megfelelően új alapokra helyezi munkaerőgazdálkodását.

A járható út fő irányait nem volt nehéz meghatározni:

1. Műszaki fejlesztéssel, gépesítéssel csökkenteni a munkaerőszükségletet, másfelől vonzóbb munkakörülményeket teremteni.
2. A szakképzettség, a munkafegyelem és a műszaki vezetés színvonalának szüntelen emelésével fokozni a munka termelékenységét.
3. Állandósítani a munkaerőt.

A kitűzött célt csak akkor közelíthetjük meg, ha mindhárom irányban egyszerre haladunk. A műszaki fejlesztés — különösen hegyvidéken — pénzügyi lehetőségeink korlátozott volta és műszaki-technikai ismereteink viszonylag alacsony színvonala miatt, önmagában nem képes megoldani a munkaerőhiány okozta gondjainkat. A nem főhivatású, többnyire nem teljes értékű, mindig drága alkalmi munkásokat aligha taníthatjuk jó hatásfokkal szakmai ismeretekre és jó munkamorálra. De az állandósítással is hiába próbálkozunk, ha a termelékenység megnövelésével nem teremtünk olyan anyagi bázist, amiből szerződött dolgozóinknak biztos megélhetést adó, a környező ipari vállalatok versenyét is kibíró munkabért fizethetünk.

A Mátrai Állami Erdőgazdaság vezetői időben felismerték e probléma fontosságát. Az 1961—62. gazdasági évben a termelési feladatoknak már kereken a felét szerződött dolgozók végezték. A munkaigény és a szerződések ágazatonkénti megoszlása a következő volt:

Á g a z a t	Szükséges létszám	Szerződött létszám	Szerződte- tési %
Gépjárművek	27	27	100
Műhely	93	93	100
Fogatgazdaság	96	96	100
Fagyártmánytermelés	96	94	98
Építés	93	84	90
Fakitermelés	394	250	65
Fel- és lerakodás	126	74	59
Egyéb	80	37	46
Erdőművelés	595	45	7,3
Összesen	1600	800	50

A korábbi évek viszonyaira jellemző, hogy a szerződött munkások közül mindössze kilenc fő dolgozott több mint húsz éve az Erdőgazdaságban. Tíz év-

nél hosszabb időt hatvannégy fő töltött itt. Az öt évnél régebben dolgozók száma is csupán száznolcvanhárom.

A szerződött dolgozók ágazonkénti megoszlása jól mutatja, hogy az ipari jellegű munkáknál kötöttek ki elsősorban azok a munkások, akik hosszab időre főhivatásként választották az erdei munkát. A fakitermelés gépesítésével növekedett itt az állandó munkások létszáma. Ebben az ágazatban kezdték a munkát a tárgyalt évben megjelent első szakmunkások is (34 fő). Nem szorul szám-szerű bizonyításra, hogy a munka jellege mellett elsősorban a kereseti lehetőségek döntötték el, hogy munkásaink legmegbízhatóbb rétege melyik szerszámot vette a kezébe.

Vitathatatlan, hogy a problémák rangsorolása, a rendelkezésre álló munkások elosztása helyes volt, de már akkor látnunk kellett, hogy a következő kérdés elől sem lehet sokáig kitérni. Összes fizikai dolgozónknak több mint egyharmada (37%) az erdőművelési ágazatokban dolgozott, 92,7%-uk idénymunkás-ként! Érdemes megnézni közelebbről, hogy milyen rétegekből tevődött össze ez a nagy létszámú munkásgárda:

- A munka idényjellege és az alacsony kereseti lehetőségek (900 Ft-os átlagos havi fizetés) miatt családfenntartó, főhivatású dolgozókat hiába keresünk közöttük.
- Családi körülményeikkel helyhez kötött, háztartásbeli vagy egyedülálló nők, akiknek egy része egész éven át szívesen vállalna munkát, többségük azonban a három téli hónapot otthon tölti.
- Az általános iskolából kikerült lányoknak az a rohamosan csökkenő hányada, akik a háztartásban vagy a mezőgazdaságban akarnak maradni. Ezekre többnyire csak az esküvő napjáig lehet számítani — és csak ott, ahol a gyengén gazdálkodó tsz még az erdőművelésnél is gyengébben fizet, állami gazdaság pedig nincs a közelben.
- Csökkent munkaképességű eltartottak és havi 500 Ft-ig bedolgozó nyugdíjasok.
- Nyári szünetekben egy kis zsebpénzre és többségükben inkább élményre, mint munkára vágyó diákok.
- A munkaerkölccsel — és sokszor magával a munkával — nehezen barátkozó cigányok.
- Városokból hatóságilag kitiltott, javítómunkára ítélt büntetett előéletűek.

Mi tette lehetővé, hogy ezzel a nem éppen szerencsés összetételű munkásgárdával az Erdőgazdaság mindig teljesítette erdőművelési tervfeladatát? És milyen áron?

Miért éppen az erdőművelés állt a sor végén, amikor a munkaerőn osztoztak az ágazatok?

Változtak-e azóta a feltételek? Vagy talán még ma is lehetséges a megoldás halogatása?

1. Az erdőművelési ágazatok az erdőgazdálkodás tartamossága — a jövő — érdekében dolgoznak. A munka eredményei és hibái legtöbbször — a többi ágazattól eltérően — később jelentkeznek. *A dolog természeténél fogva a ma érdekei olykor itt is háttérbe szorítják a holnapét.* Ezzel az állásponttal nem kell vitatkozni. Elvileg az Erdőgazdaság pontosan olyan felelősséggel tartozik a holnapért, mint a máért. Elegendő talán csak arra az egyetlen bizonyítékra hivatkoznom, hogy népgazdaságunk gyakorlatilag korlátlan anyagi fedezetet biztosít erdőművelési feladataink végrehajtásához.

2. Az 1960-ig fennálló ráfordításos elszámolási rendszer is késleltette a megoldást. Ezen a téren gyökeres fordulat következett be. A 25/1960. OEF. sz. utasítás (10/1964. OEF) helyes közgazdasági szemléletre nevelte az erdőművelőket, összehangolta a népgazdasági és a vállalati érdekeket, alapjában ésszerű gazdálkodásra ösztönöz és kötelez bennünket. Ma már senkinek sem közömbös, hogy a legális — vagy sokszor normatételek mögé bújtatott — időbéres munka mögött milyen teljesítmény van. Pedig annak — az erdőművelési munkák jellege és szétszórtsága miatt — elsősorban a munkavállaló fizikumára, hozzáértésére és erkölcsi hozzáállására a meghatározója. Nem nehéz elképzelni, hogy milyen nagy lehet a szórás!

3. Az erdőgazdasági munkák közül — különösen hegyvidéken — a gépesítés ezen a téren a legnehezebb. És a géphez kell a kevesebb, kvalifikáltabb és jobban fizetett munkás. Ha lassan is, de itt is csak haladtunk az utóbbi években valamit előre; ráadásul — valljuk be őszintén — a műszakilag már megteremtett lehetőségeknek csak kis hányadával élünk. Emellett beláthatatlan távlatokat ígér a kemizálás.

4. Az erdőművelés sokáig elmaradt, egyszerű — sokszor primitív — eszközökkel és technológiákkal dolgozott, amelyek egészen alárendelt értékű munkaerővel is úgy-ahogy elvégezhetők. A munkaeszközök és technológiák is sokat változtak. Három évvel ezelőtt az akkor ismert legkorszerűbb eljárások általánosan ismertté és kötelező utasításokká váltak („Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai”), de ez nem merevítette meg az új utakat kereső erdőművelést. A racionalizálási törekvések és közgazdasági megfontolások egyre több „egyedül célravezetőnek” tartott eljárásról beszélnék le bennünket. Biológiai ismereteink gyarapodását is érdemes ennél a kérdésnél számításba venni.

5. Jelentős tényező volt az is, hogy alárendelt, alkalmi munkaerő bőven állt rendelkezésünkre. Ma már csak egy-két „eldugott” helyen akad ilyen munkásból is elegendő, de ott is reálisan számolni kell azzal, hogy belátható időn belül minden ilyen forrás kiapad. Nem is szólva arról a tízéves viszonylatban már fenyegető demográfiai jelenségről, hogy az általános iskolák első osztályai-ban sok kis pad üresen marad... Jellemző és elgondolkodtató, hogy olyan viszonylag népes település, mint a járási székhely, Pásztó, évek óta gyakorlatilag egyetlen erdőművelő munkást sem ad!

6. Az alacsony, megkötött átlagórabér akadályozta a munkaerő minőségi összetételének javítását. A vállalati átlagbér tartása érdekében egyenesen kívánatos volt az elkerülhetetlen magas keresetek (gépkezelők, ipari szakmunkások, motorfűrészrelők stb.) kompenzálására az erdőművelők alacsony bére. Ma — nagyon helyesen — kormányrendeletek teszik lehetővé, hogy a létszámmegtakarításból származó munkabérek jelentős hányadát átlagbéremelésre lehet fordítani.

7. Az is említésre méltó tényező, hogy a soron levő erdőművelési munka nem követeli olyan kézenfekvően a munkáskezet, mint a többi ágazat. Ha a motorfűrész azért nem zúg, mert nincsen kezelője, ha a szállítóeszköz azért áll, mert nincsen felrakódó munkás — csendjük az igazgató szobájában is behallatszik. Egyetlen felőrá kiesés vagy késés — dicséretre méltóan — minden illetékesnek azonnal „szúrja a szemét”. Az erdőművelési munka — jellegénél fogva — sohasem látszik ilyen sürgősnek. Senkinek sem tűnik fel, ha heteken keresztül teljesen áll a munka. Ki szokta ilyenkor felmérni a késés okozta kárt, többletmunkát vagy értékvesztést? Pedig hány hektár szép erdősítést tett tönkre a vad, mert „holnap” akartuk kenni a véralbumint a csemetékre, de az éjszaka be-

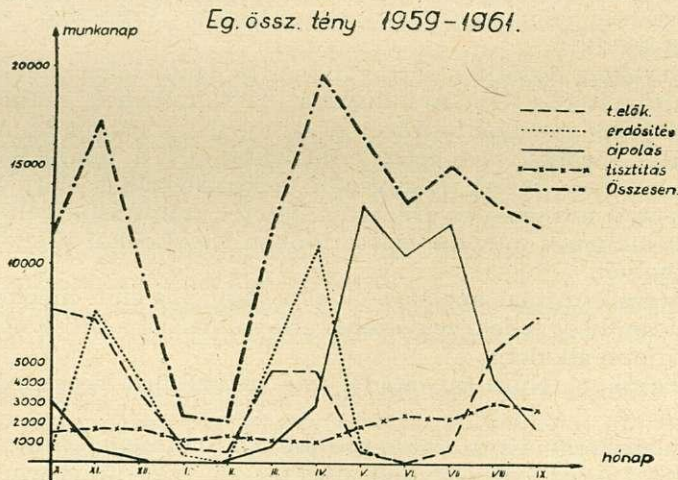
köszöntött az őszi eső, majd a fagy?! Hányszor kellett sokszoros költséggel gyomlálni az „igen gyomos” vetést, mert néhány nappal előbb „nem volt haszthatatlan” az „alig gyomos” terület tolókapázása, vagy éppen az előző őszi „nem volt sürgős” tíz perces munkával lecsapkodni azt a néhány szál, gyommagvak százezreit érlelő kórót. Se széri, se száma a hasonló példának! Ezen a téren a felfogás egyébként nem sokat változott, noha véleményem szerint a műszaki vezetés „ábécé-jéről” van itt szó.

8. Utolsónak a leglényegesebbet említem: Az erdőművelési munkák közismert idényjellege nem tette lehetővé az egész éves foglalkoztatást. Ezzel az egész probléma kulcskérdéséhez értünk. Nyilvánvaló, hogy egyetlen teljes értékű munkaerő sem akad — teljes foglalkoztatottságra törekvő rendszerünkben — aki olyan helyre szegődik, ahol hónapokon át kenyér nélkül marad. Senki sem igen vitatja, hogy alkalmi munkásokkal sem jutunk célhoz. Hogyan lehet hát kijutni ebből a látszólagos zsákutcából? Nézzük csak meg közelebbről azt az idényjellegét! Annyira természetes, hogy nem is igen beszélünk róla. Ha a szakirodalomban fel is bukkan néha, csaknem mindig egyértelmű az állásfoglalás. Egyetlen „ellenvéleményre” emlékszem: *Fila József* említi az Erdőgazdaság és Faipar 1964. 12. számában, hogy „... elsősorban fel kell számolni az erdőgazdasági idénymunkákról alkotott, erősen eltúlzott fogalmakat” stb. A véletlen játékként ugyanebben a számban olvashatjuk állításának kinyilatkoztatás-szerű tagadását is: „... az erdőművelés, az ápolás idénymunka marad, amíg csak erdő lesz a földön”. (Tatabányai gondok: Munkáslétszám — papíron.)

Évszázados tapasztalat alapján az a szakemberek egyöntetű, megalapozott véleménye, hogy:

- a téli hónapokban az erdőművelési munkáknak több, mint 95⁰/₀-át nem lehet vagy nem érdemes végezni;
- a tavaszi, és esetenként az őszi ültetési csúcsok elkerülhetetlenek;
- általában a művelési munkák — többnyire az időjárástól függő — szezonális ritmusa csak kismértékben befolyásolható.

Öt évvel ezelőtt kezdtük részleteiben elemezni ezt a kérdést a báziséveknek választott 1959/60. és 1960/61. gazdasági évek „diagnosztizálásával”. A két év tényezőiből képezett átlagadatokat olvashatók le az 1. ábráról (erdőtelepítés és erdőfelújítás együtt, az áttekinthetőség kedvéért csak a négy főművelet).

1. ábra

A vonalak futása a fentebb megalapozottnak elismert, általános véleményt támasztja alá: A tavaszi ültetési idény abszolút maximum. A második, relatív maximum az őszi ültetési idényre esik. A téli hónapokra eső mélypontokon a foglalkoztatottak száma csupán 10%-a a csúcsideőben ugyanezen a műveleten dolgozóknak. Ápolás csak a vegetációs időszak alatt folyik. A tisztítás főideje a nyár. *A munkások állandósításának alapfeltétele, hogy a szélső értékeket hozzuk minél közelebb egymáshoz.* De hogyan?

Arra hamar rá kellett jönnünk, hogy ha csak a megszokott eljárásoknál maradunk, akkor a legkimunkáltabb, legcéltudatosabb szervezés árán is csak szépíthetünk valamit a dolgon, de gyökeres változashoz nem jutunk. Az egész tehát elsősorban technológiai, másodsorban szervezési kérdés. Ezen az úton már könnyebben haladtunk előre. Csak néhány lehetőséget nézzünk meg közelebb-ről. A sok közül a legjelentősebbeket:

1. Az abszolút maximum csökkentésére több lehetőség kínálkozik.

A legnagyobb volumenű munka az erdősítés (magvetés, csemeteültetés). Lényeges változást csak ennek az erőteljes csökkentése árán várhatunk. Szervezéssel itt sokat nem segíthetünk, hiszen azzal az ugyancsak csökkentésre váró novemberi viszonylagos maximumot emelnénk. Ráadásul vadjárta, felfagyásnak kitett területeinken célszerű minél többet tavasszal erdősíteni. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a szokásos technológiákkal az erdősítési idény nem az őszi és a tavasz általában, hanem lombhullástól fakadásig tart. És hogy ezzel is mennyit szépíthetnénk a munkánkon, arra ez évi februári időjárásunk a legjobb bizonyíték.

A technológia módosítása már többet ígér. Az egyik lehetőség a mesterséges erdősítés volumenének csökkentése. A szakmai követelmények tartása mellett e cél felé két irányból is közelíthetünk: *erdőfelújításban a természetes felújítás arányának a fokozása, telepítésben és felújításban pedig a kevesebb pótlást igénylő eljárások bevezetése.* A természetes felújítás arányának emelése érdekében például a többi között az alábbi intézkedéseket tettük:

- Ott, ahol az erdőtípusnak megfelelő főfafaj van az anyaállományban, a természetes újulat mesterséges kiegészítését csak a végvágás után, *egy* vegetációs idő elteltével végeztük el. Különösen ktT esetében ért bennünket sokszor kellemes meglepetés. Bizonyos termőhelyeken a végvágás előtt alig vagy egyáltalán nem látható, „lappangó” csemeték teljes újulatot adtak.
- A mesterséges erdősítés sortávolságának emelésével még a lecsereendő fafaj újulatát (Cs, Gy) is felhasználjuk tölteléknek, mellékállománynak (cseresekben, gyertyánosokban a minimális sortávolság 5 m).
- Az újulat kiegészítését célzó erdősítések alá a talajelőkészítést (gyep-hántás, padkakészítés) nyár végén, lombszíneződés előtt végezzük, hogy minden szál természetes eredetű csemetét számításba vehessünk. Kényesebb esetekben a művelő erdész időben cövekekkel kijelöli a készítendő padka helyét.
- A természetes újulat ápolását jóval a végvágás előtt megkezdtük. A cserjék és túlnőtt egyedek vegyszeres eltávolítására a téli holt szezonban nyílik a legjobb alkalom.
- Megkezdtük a felújulást akadályozó egyszikűek vegyszeres irtását stb., stb.

A pótlások mértékének a csökkentésére a munkafegyelem, a munka minőségének a javítása a legkézenfekvőbb módszer, de ezen túl is lehetett még sokat tenni:

- A szokásosnál sokkal alaposabb talajelőkészítést vezettünk be (min. 15 cm mély művelés, sötétszínű kövek eltávolítása a padkákból stb.).
- Az alátelepítési módszereket csaknem teljesen elhagytuk!
- Akácok átalakításánál általánosan bevezettük a vegyszeres talajelőkészítést és ápolást.
- Az ültetési tőtávolságot — a gyorsannövő lombfafajok kivételével — 50, illetve 33 cm-re csökkentettük.
- A kezdeti növekedést gyorsító műtrágyázással megrövidítettük a „gyermekbetegségek” korszakát.
- Megfelelő termőhelyen megkezdtük a földlabdás Lf és Df fácskák ritka hálózatú ültetését stb.

Az említett, és azokhoz hasonló eljárásokkal néhány év alatt elértük, hogy a mesterséges erdőfelújítás volumene több mint 50%-kal csökkent; vágásfelújítási hátralékunk gyakorlatilag nincsen; a korábbi évek sok sikertelen erdősítésével szemben erdősítéseink eredményessége megközelíti az előírt mértéket (40% pótlás).

Az ültetési csúcs csökkentésének másik módja: a fenti korlátozások után is maradó, elkerülhetetlenül szükséges erdősítést a legkevésbé időigényes technológiával kell elvégezni. Csak a két leglényegesebbet említem:

- maggal történő erdősítés fokozása;
- alapos, az ültetési időnyen kívül végzett talajelőkészítés után, megfelelő ékásó kizárólagos alkalmazása, ahol a talajállapot megengedi három fős munkaszervezeti formában (két ékásós között az ültető, aki szükség esetén a gödörporozást is végzi).

A céltudatos törekvés nem bizonyult hiábavalónak. Míg a bázisévekben az erdősítések végrehajtásához a két csúcsideőben — novemberben és áprilisban — 18 800 munkanap kellett, 1964/65. gazdasági évben — a feladat maradéktalan elvégzéséhez — ugyanabban a két hónapban már 8500 munkanap elegendő volt!

Az abszolút maximum további csökkentését azzal szolgálhatjuk, ha a kevésbé időhöz kötött műveleteket nem végezzük ebben a hónapban. A tisztítás pl. ebben a hónapban csaknem teljesen szüneteltethető (kb. 1000 munkanap). Az ápolásnak jelentős része — főleg a fás növények elleni küzdelem — máskor is végezhető (felszabadítható kb. 1500 munkanap). A talajelőkészítés zöme is a rossz szervezés vagy a korszerűtlen technológia miatt maradt áprilisra.

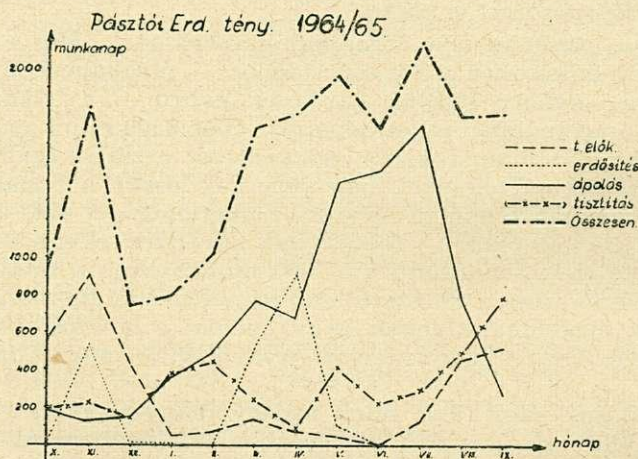
2. A másik megoldhatatlannak látszó feladat a *téli foglalkoztatottság mértékének a felemelése*. A hagyományos technológiák mellett is nyílik rá némi lehetőség.

- A tisztítások nagy része mind a hagyományos, mind a vegyszeres eljárással télen kifogástalan minőségben, kielégítő termelékenységgel, az időjárástól annyira függetlenül végezhető, mint a fakitermelés. Tudom, hogy sok az ellenérv, nehéz az átállás, de hogy mennyire érdemes, arról nagyon meggyőzött mindenkit, aki látta az elmúlt években télen tisztított szép fiatalosaink 100 hektárait.
- Ugyancsak végezhető télen a szükséges nyesések jelentős része is. Különösen a „V” fák felnyesése és a fenyőfiatalosok tisztítás előtti felnyesése.
- Itt kell újra megemlíteni, hogy minden télen hetekre tehető azoknak a kedvező napoknak a száma, amikor talajelőkészítést és erdősítést is lehet végezni. Ezeket a váratlanul jött, sokszor rövid lehetőségeket a nehezen mozgatható időnyelmunkásokkal sohasem tudjuk kihasználni.
- A technológia módosításával itt is több lehetőségünk van. Hegyvidéken

az erdőfelújítási tevékenységnek minimálisan az egyharmadát a fás növények visszaszorítására vagy kiirtására irányuló tevékenység teszi ki. Ezt a munkát a hagyományos mechanikai módszerekkel részben nem lehet, részben nem érdemes télen végezni. Az arboricidek alkalmazása viszont ezen a téren gyökeres változást jelent. A 2, 4, 5-T (triklorfenoxi-ecetsav) gázolajos emulziójával elvileg mind elvégezhetjük a téli hónapokban ezt a hatalmas volumenű munkát! A törzskenyés és a csonkkezelés egyaránt megbízható eljárásnak bizonyult. Jó néhány embernek ad munkát télen a véghasználatok során kitermelt fák sarjadzásra képes tuskóinak vegyszeres kezelése is.

A felhozott példákhoz hasonlóan elemeztük éveken keresztül, erdészeti mélységben, valamennyi művelet végrehajtásának tényleges és ideális időpontját, esetenként az időpont megválasztásának költségkihatásait is. A kérdéssel kapcsolatos sok apró részlet ismertetésére természetesen itt nincs lehetőség. Érdekes, hogy az egyes erdészeti tevékenységek milyen mértékben éltek a lehetőségekkel. Az ideális szervezést a helyi körülmények, a szubjektív hozzáállás és a kezdeti nehézségek miatt még természetesen egyik üzemünkben sem látjuk, de ilyen vagy olyan vonatkozásban szinte mindenütt van a tényszámok között olyan megoldás, ami legmerészebb elképzeléseinket is túlszárnyalta.

A lehetőségek és az előrehaladás érzékeltetésére összehasonlításként a pásztói erdészetünk 1964/65. évi tényszámait alapján készített grafikont mutatom csak be. (2. ábra.)

2. ábra

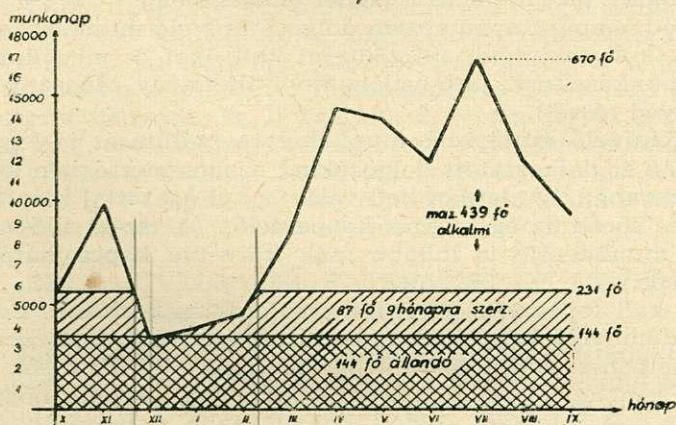
Mennyivel más ez, mint a spontán, megszokottan végzett munkaszervezést mutató 1. ábra! Az ott leszűrt hibák ezen eltűnőben vannak, az említett elképzelésnek látszó lehetőségek, kívánalmak többségét tényként kell tudomásul venni. Az erdősítés — lecsökkent mértékével — egyáltalán nem meghatározója az egész erdőművelés szervezésének. Az ültetési csúcsok eltűntek. A tisztításnak a téli hónapokban relatív maximuma van. És csak azért relatív, mert sajnálatosan az erdőműveléstől részben független munkaszervezési okokból becsúszott a korántsem törvényszerű hiba: az év végi hajrá. A talajelőkészítés elvált az ültetéstől. Az őszi erdősítés zöme magvetés volt. Tavasszal minden csemete őszi-

szel művelt talajba került! Az ápolást mutató vonal futása talán a legmeglepőbb. A téli ápolásnak köszönhető, hogy a „holt” szezon meglevően röviden van. Pedig vegyszer még csak korlátozott mértékben állt rendelkezésre. Az abszolút maximumot a rendhagyóan csapadékos nyár emelte, mégis csupán 4,1-szerese a decemberre tolódtól abszolút minimumnak. (A bázisévek átlagos mutatója: 10.) A tárgyilagosság kedvéért meg kell mondanom, hogy a pásztói erdészet művelési munkáit kellő gyakorlattal és helyi ismerettel rendelkező, kiváló képességű erdőmérnök szervezi tudatosan, célratorően, hozzáértéssel.

Ha méreteiben nem is, de tendenciájában hasonló képet mutat az erdőgazdasági összes tényszámok alapján készített grafikon is.

A 3. ábra az elemzett négy művelet összegező görbét tünteti fel. Azt is leolvashatjuk róla, hogy az erdőművelési munkások állandósítására milyen

Összes tény 1964/65.

3. ábra

reális lehetőségek az adottak; 144 főnél egyetlen hónapban sem dolgoztak kevesebben. A második mezőt határoló vonal az a vízszintes, amelyet csak három ordináta metsz. Ezalatt 9 hónapon át dolgozott folyamatosan további 87 fő (redukált létszám). (Nem szívesen szakadok el a tényszámoktól, de azt hiszem, kevesen vonják kétségbe, hogy a lehatároló októberi relatív minimum felemelésével ez a létszám minden nehézség nélkül a kétszeresére emelhető!)

Mindezek alapján az erdőműveléssel foglalkozó fizikai dolgozókat a munkában töltött idő alapján három csoportba kell osztanunk:

1. Egész évben dolgozó, állandó szerződött munkások.
2. Az erdőművelési főszezont, kilenc teljes hónapot ledolgozó csak az erdőgazdasággal munkaviszonyban álló dolgozók. Nagy részük nő.
3. Időszakosan foglalkoztatható, egyéb főhivatású dolgozók.

Képesítés szerint is különbséget kell tennünk közöttük:

- a) Szakmunkások. Kizárólag a fenti 1. kategóriából (iskolához, vizsgához kötött).
- b) Betanított munkások. A fenti 1. és 2. kategóriából (meghatározott házi tanfolyamhoz, munkában eltöltött időhöz kötött).
- c) Segédmunkások. Mindhárom fenti kategóriából.

Remélem a tényszámok ismeretében nem tűnik irreálisnak az az állítás, hogy helyes szervezéssel, korszerű technológiával műszakilag csökkenthető az

erdőművelés idényjellege és megteremthetők az állandó, képezhető, megbízható munkásgárda kialakításának feltételei. De sajnos a megnyugtató megoldáshoz ez önmagában nagyon is kevés! Egy egész sor kérdés más vonalon történő megoldásával lehet csak igazán előbbre jutni:

- Tovább kell fejleszteni és fokozni kell az erdőgazdasági szakmunkásképzést. El kell felejteni azt a szemléletet, hogy a szakmunkásképző iskola csak a motorfűrészkezelők képzésére hivatott.
- Meg kell kezdeni a betanított munkások képzését.
- Rendszeressé kell tenni a betanított és szakmunkások továbbképzését.
- Megfelelő bérezéssel, pótlékolással, természetbeni juttatással biztos megélhetést kell adni valamennyi állandó dolgozónknak! (Meg kell említeni, hogy ezzel a népgazdaságra semmiféle teher nem hárulna. A munkaerő minőségének javítása révén előálló termelékenység-emelkedés biztos anyagi bázist teremtené az átlagbér emeléséhez!)
- A kilenc hónapig folyamatosan dolgozó művelő munkásokat állandó dolgozónak kell tekinteni, szerződötteni kell őket és megadni nekik az állandó munkásoknak járó valamennyi illetmény időarányos részét (háromnegyed részét).
- Az erdőművelő munkások munkahelyre szállítását is legalább a többi ágazatban foglalkoztatott dolgozókkal azonos mértékben kell megoldani.
- Az egyenrangúság alapján kell valamennyi ágazattal kiépíteni a munkaszervezés során az egészséges kooperációt. (A tsz-ek időszakosan felszabaduló munkaereje is inkább csak közvetve kapcsolható be az erdőművelésbe.)
- Tovább kell fejleszteni az erdészkerületek szakosítását. Egy jól irányítható erdőművelő brigádnak (10—15 fő) egy régi erdészkerület a legritkább esetben sem tud egész évben munkát adni. És a sok kerületvezető erdészt sem lehet olyan szakmai színvonalon tartani, hogy mind képes legyen a kétségtelenül sokkal bonyolultabb művezetést ellátni — sok egyéb, jobban szem előtt tartott, hathatósabban ellenőrzött teendője mellett!

A felsorolás korántsem teljes, de sajnos ez ideig mégis csak egy kis részüket sikerült erdőgazdaságunknál is megoldani. Talán csak annyi az említésre méltó eredmény, hogy néhány szakmunkásunk már az erdőművelésben dolgozik, és 1964/65 telén megkezdtük a betanított erdőművelő munkások képzését. Tavaly már 101 állandó dolgozót alkalmaztunk az erdőművelésben. Az átlagórabér az utóbbi években csaknem 1 Ft-tal emelkedett. A folyó gazdasági évben újabb 50 férfimunkás jelentkezett tanfolyamra. Remélhetőleg ők is „megtalálják majd a számításukat”.

Szerény lépések a nehezen járható, de biztosan jó irányba vezető úton.

Varga B.: РАЗРЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ ПОТРЕБНОСТИ В РАБОЧЕЙ СИЛЕ ДЛЯ ЛЕСОВОДСТВА В МАТРАЙСКОМ ЛЕСХОЗЕ.

В лесном хозяйстве наибольшей проблемой является нарастающая нехватка рабочей силы. Разрешение этой проблемы заключается в образовании хорошо подготовленную постоянную группу рабочих. В этом отношении лесоводство находится в наиболее худшем положении.

Правильной организацией труда сезонный характер лесоводства можно уменьшить настолько, чтобы постоянные обученные рабочие были обеспечены работой в течение всего года. Пример Матрайского Лесхоза показывает, что для этого имеется возможность.

Varga B.: BESTREBUNGEN ZUR LÖSUNG DER ARBEITSKRÄFTESORGEN DES WALDBAUS IM STAATLICHEN FORSTWIRTSCHAFTSBETRIEB MÁTRA.

Der stark zunehmende Arbeitskräftemangel bereitet der Forstwirtschaft die grösste Sorgen. Die Lösung zeigt sich in der Schaffung einer gut ausgebildeten, verlässlichen, ständigen Arbeiterbesatzung. Auf diesem Gebiet ist die Lage des Waldbaus die schwerste. Die Saisonmässigkeit des Waldbaus kann jedoch durch eine richtige Arbeitsorganisation und entsprechende Technologie so weit gehoben werden, dass die Stammbesatzung, die überwiegend aus trainierten Arbeitern besteht, im Waldbau das ganze Jahr hindurch Arbeit und eine sichere Existenz finden kann. Das Beispiel des Forstwirtschaftsbetriebs Mátra zeigt, dass dies möglich ist.